

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ
СУМСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Кафедра психології, політології та соціальних технологій
(повна назва кафедри викладання навчальної дисципліни)

ЗАТВЕРДЖУЮ

Декан факультету ІФСК

(назва факультету, на якому викладається дисципліна)

Медвіль О.М.

(підпис)

“ _____ ” _____ 2016р

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
ПСИХОЛОГІЯ

(назва навчальної дисципліни)

Освітньо-кваліфікаційний рівень бакалавр
(бакалавр, спеціаліст, магістр)

Напрямок підготовки (спеціальність) всіх спеціальностей всіх факультетів.
(шифр та назва напрямку підготовки (із зазначенням за необхідності фахового спрямування) або шифр та назва спеціальності)

Форма навчання денна
(денна, вечірня)

ХАРАКТЕРИСТИКА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
за вибором студента

(обов'язкова, за вибором ВНЗ, за вибором студента)

Семестр викладання	Загальний обсяг, годин/кредит.	Аудиторні заняття, годин				Самостійна робота студента, годин				Форма контролю ісп. (д/зал.)
		Всього	Лекції	Практичні (семінарські)	Лабораторні	Всього	тому числі			
							ІРС під керівн. викладача	Інд. завданн я. вид / обсяг	Самостійн не опрацюванн я матеріалу	
1	150/5	48	32	16		102			102	д/залік

Розробник _____ Сахно П.І.
(вказати авторів, їх наукові ступені та посади)

Затверджено на засіданні кафедри, протокол № _____ від « _____ » _____ 2016 р.

Суми – 2016 р.

МЕТА

Життя людини у суспільстві, високий темп системи соціальних динамічних явищ, багатогранність і багатоманітність соціальних контактів людей з різними характерами, уподобаннями, інтересами вимагає підготовки спеціаліста такого рівня, щоб він був спроможним легко управляти системою людських взаємовідносин та бути професіоналом в обраній галузі діяльності. Підготовка спеціаліста в галузі психології починається з вивчення курсу "Психологія".

Курс «Психологія» передбачає початкове ознайомлення студентів з основами загальної психології: предмет, структура, історичний розвиток, методи дослідження, особистість, її структура, розвиток, свідомість та самосвідомість особистості, пізнавальна та емоційно-вольова сфера, інтелект та когнітивна сфера людини, темперамент та характер, здібності та творчість.

Оскільки люди є елементами соціальних утворень, а їх особистісні прояви є необхідною складовою взаємодії з суспільством, то на перший план виходить проблема вивчення особистості людини як діяльнісного елемента соціуму та його розвиток

Діяльність спеціаліста будь-якої галузі відбувається у системі соціально-психологічних утворень, тому вивчення особистості людини, її поведінки, взаємодії з іншими людьми, факторів та механізмів, які її обумовлюють надається належна увага. Особливого значення набуває формування особистості як соціально-психологічної якості.

Особливості курсу полягають у тому, що він базується як початковий етап входження у нову систему знань. Тому надзвичайно важливим є логічність побудови та поступове ускладнення змісту навчання.

Програма курсу складається з 14 тем, які передбачають ознайомлення студентів з предметом, методами, історією розвитку науки, її структури, інтелектом людини, когнітивною та емоційно-вольовою сферою, темпераментом та характером, здібностями та творчістю та їх розвитком, з предметом, методами дослідження, поняттям про вік та психічний розвиток, про кризи у розвитку особистості, особливості психічного розвитку в різні вікові періоди. Теоретичним підґрунтям курсу "Психології" є принцип єдності свідомості і діяльності. Процес формування особистості, її соціалізації, розвитку усіх сфер особистості та високоморального відношення до світу, самого себе відбувається у активній діяльності. А тому важливого значення у процесі роботи над курсом набуває активність кожного студента як при вивченні теоретичних питань, так і при практичному використанні набутих знань для аналізу власної психіки та психічних проявів людей як складової частини громадянської зрілості особистості людини.

Студент має знати:

- сутність основних понять психології;
- характерні ознаки та риси особистості людини;
- інтелект та когнітивну сферу людини;
  - емоційно-вольову сферу людини;
- сутність, обумовленість та прояви темпераменту і характеру;
  - здібності та творчість.

Студент має уміти:

- застосовувати знання, навички та уміння для аналізу конкретних проявів психіки особистості людини;
- аналізувати різноманітні явища та процеси пов'язані з особистістю людини, з'ясувати їх причини та передбачати їх наслідки;
- встановлювати систему соціальної взаємодії з іншими людьми, враховуючи при цьому особливості прояву властивостей темпераменту;
- організовувати власну практичну (у тому числі й інтелектуальну) діяльність у відповідності з особливостями когнітивної сфери та темпераменту;
- оцінювати особливості прояву структурних складових власного характеру у різноманітних ситуаціях взаємодії з іншими людьми.

ПРОГРАМА

Вступ. Мета зміст, методи навчання, регламент курсу. Прикладний характер знань та умінь, передбачених для отримання студентами

Тема1. Предмет, стан, структура і методи психології. Розвиток психіки і свідомості – 1 години

- предмет загальної та вікової психології;
- психіка і нервова система;
- стан і структура психології;
- методи дослідження у психології;
- розвиток психіки і свідомості.

Література: [1,2,3,4(4-6,16-23),9,11]

Тема2. Особистість у психології - 1 години

- поняття особистості;
- структура особистості;
- активність і спрямованість особистості;
- самосвідомість особистості;
- розвиток особистості, періодизація розвитку.

Література: [1,2,3,4(34-59),9,11]

Тема3. Увага -1 години

- сутність функції уваги;
- фізіологічне підґрунтя уваги;
- властивості уваги;
- вікові особливості уваги.

Література: [1,2,3,4(103-111),9,11]

Тема4. Відчуття та сприймання - 1 години

- сутність відчуттів та сприймання;
- фізіологічне підґрунтя відчуттів та сприймання;
- класифікація відчуттів та сприймання;
- закономірності відчуттів;
- розвиток відчуттів та сприймання.

Література: [1,2,3,4(89-93),9,11]

Тема 5. Пам'ять - 1 години

- поняття про пам'ять;
- види пам'яті ;
- процеси пам'яті;
- індивідуальні особливості пам'яті;
- вікові особливості пам'яті.

Література: [1,2,3,4(93-97),8,11]

Тема 6. Мислення – 1 години

- загальна характеристика мислення;
- мислення як процес;
- мислення як розв'язування завдання;
- форми мислення;
- розвиток мислення людини.

Література: [1,2,3,4(97-100),9]

Тема 7. Уява. Інтелект – 1 години

- поняття про уяву та її процеси;
- фізіологічне підґрунтя та значення уяви;
- сутність та види інтелекту;
- динаміка інтелекту. Вимірювання інтелекту;
- віковий розвиток уяви.

Література: [1,2,3,4(100-103,83-89),6,9,12]

Тема 8. Емоційно-вольова сфера людини - 2 години

- сутність та фізіологічне підґрунтя почуттів;
- форми емоцій і почуттів. Вищі почуття;
- сутність волі;
- структура вольового акту;
- почуття і вольові якості особистості;
- віковий розвиток емоційно-вольової сфери.

Література: [1,2,3,4(126-140),5,12]

Тема 9. Темперамент та характер -2 години

- сутність та теорії темпераменту;
- характеристика та прояви типів темпераменту;
- сутність характеру;
- структура характеру;
- інкові прояви темпераменту та характеру.

Література: [1,2,3,4(140-158),5,12]

Тема 10. Здібності та творчість - 2 години

- характеристика здібностей, обдарованості та геніальності;
- творчість людини;
- особистість творчої людини та її життя;
- віковий розвиток здібностей та творчості.

Література: [1,2,3,4(111-126),5,12]

Тема 11. Групи у соціальній психології (1 години)

- Загальна характеристика груп
- Класифікація груп

- Загальна характеристика великих соціальних груп
- Етнічні групи
- Національний характер українців
- Психологічна характеристика соціальних класів
- Характеристика та класифікація малих груп
- Кількісний склад малої групи
- Структура взаємин у малій групі
- Колективістське самовизначення

Література: [3,5,7,8,11], [1,3,5,7,8,9,10,11]

Тема 12. Особистість у контексті групової взаємодії (2 години)

- Група і особистість. Меншість та більшість у групі
- Феномени внутрішньогрупової взаємодії
- Агресія. Виникнення та послаблення агресії
- Фактори та прояви альтруїзму

Література: [3,5, 6,7,8,11]

Тема 13. Психологія спілкування (2 години)

- Сутність та значення спілкування для психічного розвитку особистості
- Функції спілкування. Вербальне спілкування
- Невербальні засоби спілкування
- Спілкування як взаємодія. Феномени перцепції у процесі спілкування

Література: [2-5, 7,8,10,11]

СТРУКТУРА ЗАЛІКОВИХ КРЕДИТІВ КУРСУ

Тема	Загальн. обсяг годин	Лекції годин	Практ. (семін.) заняття годин	Лаборат. роботи годин	Самост. опрац. матер.	ІРС годин
1-й модульний цикл дисципліни «Загальна та соціальна психологія»						
Тема1. Предмет, стан, структура і методи психології. Розвиток психіки і свідомості.	10	2	1		8	
Тема2. Особистість у психології.	10	2	1		8	
Тема3. Увага	12	2	1		10	
Тема4. Відчуття та сприймання.	12	2	1		10	

Тема5. Пам'ять.	12	2	1		10	
Тема 6. Мислення.	11	2	1		9	
Тема 7. Уява. Інтелект.	11	4	2		9	
Тема 8. Емоційно-вольова сфера людини.	12	4	2		9	
Тема 9. Темперамент та характер.	12	4	2		9	
Тема 10. Здібності та творчість.	11	2	1		9	
Тема 11. Групи у соціальній психології	7	2	1		5	
Тема 12. Особистість у контексті групової взаємодії	5	2	1		3	
Тема 13. Психологія спілкування	5	2	1		3	
Всього за дисципліну	150	32	16		102	

ТЕМИ ПРАКТИЧНИХ (СЕМІНАРСЬКИХ) ЗАНЯТЬ

Тема1. Предмет, стан, структура і методи психології. Розвиток психіки і свідомості-2години

- поняття про загальну та вікову психологію
- нервова система – підґрунтя психіки
- напрямки сучасної психології
- галузі сучасної психології
- методи дослідження психіки
- розвиток психіки і свідомості

Література: [1,2,3,4,9,11]

Тема2. Особистість у психології-2години

- сутність особистості людини
- структура особистості людини (К.К. Платонов, А.В. Петровський, З. Фрейд)
- джерела активності особистості людини
- спрямованість особистості
- самосвідомість особистості
- розвиток особистості
- періодизація розвитку

Література: [1,2,3,4,9,11]

Тема3. Увага-2години

- поняття про увагу та її функції
- фізіологічні механізми уваги

- види уваги
- структура уваги як взаємодія її властивостей
- вікові особливості уваги

Література: [1,2,3,4,9,11]

Тема4. Відчуття та сприймання-2години

- поняття про відчуття
- особливості сприймання
- фізіологічне підґрунтя відчуттів та сприймання
- класифікація відчуттів та сприймання
- закономірності відчуттів
- спостереження і спостережливість
- розвиток відчуттів і сприймання

Література: [1,2,3,4,9,11]

Тема5. Пам'ять-2години

- сутність пам'яті
- види пам'яті
- різновиди запам'ятовування
- відтворення та його види
- забування та збереження як процеси пам'яті
- індивідуальні особливості пам'яті
- вікові особливості пам'яті

Література: [1,2,3,4,8,11]

Тема 6. Мислення-2години

- поняття про мислення
- мислення як процес
- види мислення
- мислення як процес розв'язування задач
- форми мислення
- розвиток мислення

Література: [1,2,3,4,9]

Тема 7. Уява. Інтелект-2години

- сутність уяви
- процеси уяви
- фізіологічне підґрунтя уяви
- значення уяви
- сутність та види інтелекту
- динаміка та вимірювання інтелекту
- віковий розвиток уяви

Література: [1,2,3,4,6,9,12]

Тема 8. Емоційно-вольова сфера людини-2години

- сутність та фізіологічне підґрунтя почуттів
- форми емоцій і почуттів
- вищі почуття
- сутність волі

- структура вольового акту
- почуття і вольові якості особистості
- віковий розвиток емоційно-вольової сфери

Література: [1,2,3,4,5,12]

Тема 9. Темперамент та характер-2 години

- поняття та обумовленість темпераменту
- типи темпераменту
- темперамент та індивідуальний стиль діяльності
- загальне розуміння та природа характеру
- структура характеру
- національний характер
- вікові прояви темпераменту
- формування характеру на різних вікових етапах

Література: [1,2,3,4,5,12]

Тема 10. Здібності та творчість - 2 години

- характеристика здібностей, обдарованості та геніальності;
- творчість людини;
- особистість творчої людини та її життя;
- віковий розвиток здібностей та творчості.

Література: [1,2,3,4,5,12]

Тема 11. Групи у соціальній психології. Великі соціальні групи. (1 години)

- Загальна характеристика та класифікація груп
- Загальна характеристика великих соціальних груп
- Етнічні групи
- Національний характер українців
- Психологічна характеристика соціальних класів

Література [3,5,7,8,11]; [1,3,5,7,8,9,10,11]

Тема 12. Групи у соціальній психології. Малі соціальні групи (1 години)

- Характеристика та класифікація малих груп
- Кількісний склад малої групи
- Структура взаємин у малій групі
- Колективістське самовизначення

Література [3,5,7,8,11]

Тема 13. Особистість у групі (1 години)

- Вплив групи на особистість. Меншість та більшість у групі, їх психологічна характеристика
- Соціальна фасилітація та інгібіція
- Деіндивідуалізація
- Агресія та соціально-психологічні фактори, що її обумовлюють
- Психологічна характеристика та умови виникнення альтруїзму

Література [3,5,6, 7,8,11]

Тема 14. Психологія спілкування (2 години)

- Поняття про спілкування. Значення спілкування
- Види та функції спілкування

- Вербальне та невербальне спілкування
- Феномени перцепції у процесі спілкування

Література [2-5,7,8,10,11]

ІНДИВІДУАЛЬНІ ЗАВДАННЯ

МЕТОДИ НАВЧАННЯ

Лекції, практичні заняття, самостійне опрацювання навчального матеріалу на основі опорного конспекту лекцій та навчальної літератури.

Контроль навчальної роботи – тестування з теоретичного матеріалу, заслуховування повідомлень студентів на практичних заняттях, співбесіда за результатами роботи, виконання комплексних контрольних завдань.

МЕТОДИ ОЦІНЮВАННЯ

Контроль навчальної роботи студента здійснюються за модульно-рейтинговою системою (регламент додається).

Література по загальній психології

№ п/п	Назва навчальної літератури	Наявна кільк. прим.	Вид
А. Основна навчальна література			
1	М'ясоїд П.А. Загальна психологія. К.: Вища школа, 2000. – 480с.	5	посібник
2	Основи загальної психології./ За ред. С.Д. Максименко. – К.: Перспектива, 1998. – 256с.	100	посібник
3	Общая психология./ Под. ред. А.В. Петровского. – М.: Просвещение, 1986. – 464с.	1	підручник
4	Психологія./ За заг. редакцією Л.М. Кудояра – Суми: СумДУ, 2011. – 331с.	100	посібник
5	Психологія./ За ред. Ю.Л. Трофимова.- К.: Либідь, 2001, -560с.	1	підручник

Б. Додаткова навчальна література

№ п/п	Назва навчальної літератури	Наявна кільк. прим.	Вид
6	Грановская Р.М. Элементы практической психологии. СПб.: Свет, 1997.- 608с.	1	Посібник
7	Дружинин В.Н. Психология общих способностей. – СПб.: Питер, 2000.-368с.	3	Посібник
8	Естественнонаучные основы психологии./Под. ред. А.А. Смирнова, А.Р. Лурия, В.Д. Небылицын – М. : Педагогика,	1	Науковий збірник

	1978. – 368 с.		
9	Немов Р.С. Психология. В 3 кн. – М.: ВЛАДОС,2001.Кн. 1. – 688с.; Кн.2. – 608с. кн.3. – 640с.	3	Підручник
10	Основы психологии./ За ред. О.В. Киричука, В. А. Роменця. К.: Либідь,1996. – 632с.	2	Підручник
11	Общая психология./ Под. ред. В.В. Богословского. – М.: Просвещение,1981. – 384с.	2	Посібник
12	Столяренко Л.Д. Основы психологии. – Ростов н/Д.: Феникс,2003. – 672с.	1	Посібник
13	Роменец В.А. Історія психології ХІХ – початку ХХ ст. – К.: Вища школа,1995. – 614с.	1	Посібник
14	Роменец В.А., Маноха І.П. Історія психології ХХ ст. – К.: Либідь,1998. – 992с.	1	Посібник
15	Роменец В.А. Психологія творчості. – К.: Либідь,2001. – 288с.	2	Посібник
16	Эльконин Д.Б. Избранные психологические труды. – М.: Педагогика,1989. – 560с.	1	Науковий збірник
17	Ярошевский М.Г. История психологии. – М.: Мысль, 1985. – 576с.	2	монографія

ЛІТЕРАТУРА по соціальній психології

А. Основна навчальна література

№п/п	Назва навчальної літератури	Вид	Наявна кількість примірників
1	Майерс Д. Социальная психология.-СПб.:Питер,1999.-688с.	Підручник	5
2	Орбан-Лембрик Л.Е. Соціальна психологія. У двох книгах. Кн.1.-К.:Либідь, 2004.-576. Кн.2.- К.:Либідь,2006.-560с.	Підручник	5
3	Романовська Л.І., Подкоритова Л.О. Диференційна психологія. – Львів: Новий світ – 2000, - 2008. – 236с	Посібник	1
4	Москаленко В.В. Соціальна психологія.-К.: Центр навчальної літератури, 2005.-624	Підручник	3
5	Цимбалюк І.М. Психологія спілкування.-К.:ВД Професіонал, 2004.-304с.	Посібник	3
6	Корнев М.Н., Коваленко А.Б. Соціальна психологія. – К., 1995.-304с.	Підручник	1
	Додаткова література		

7	Баронин А.С. Этнопсихология. – К.: МАУП,2000.-116с.	Посібник	1
8	Гримак Л.П. Общение с собой. – М.: Политиздат, 1991. - 320с.	монографія	1
9	Еникеев М.И. Общая и социальная психология. – М.: НОРМА-ИНФА., 2000.-624	Підручник	1
10	Каган М.С. Мир общения. – М.: Политиздат, 1988. – 320с.	Монографія	1
11	Чорнобай В.А. Социальная психология. – Ростов н/Д.: Феникс, 2004.-256	Посібник	1

Розробник програми _____
(підпис)

ст. викл. Сахно П.І.
(вчене звання,ініціали,прізвище)

Завідувач кафедри _____
(вчене звання,ініціали,прізвище)

доцент Світайло Н.Д. (підпис)

« ____ » _____ 2017 р.

Регламент

Модульно-рейтингового контролю і оцінювання з навчальної дисципліни “ Психологія”

1. Структура навчальної дисципліни: загальний обсяг 150 години (5кр); лекцій – 32 годин, практичних – 16 годин, СРС – 102 години; ПМК

2. Організація навчального процесу: семестрів викладання -1, модульних циклів -2.

3. Шкала оцінювання з навчальної дисципліни: R=100 балів

Розподіл рейтингових балів за видами навчальної роботи:

І сем. а) Систематичність і планованість роботи на заняттях – 16 балів.

б) Робота на практичних заняттях 54 балів

- виконання тестових завдань - 25 балів;
- усні повідомлення: 24 балів;
- письмові відповіді – 5 балів

в) виконання підсумкового контролю - 20 балів.

г) реферат - 10 балів

Оцінювання здійснюється за рейтинговою технологією

Умови ліквідації заборгованостей з поточної роботи: перескладання незадовільних оцінок з модульних контролів здійснюється не пізніше двох тижнів наступного модульного циклу, як правило, одноразово; при виконанні всіх запланованих видів навчальної роботи і незадовільній підсумковій оцінці з модульного циклу рейтингові бали студентів нараховуються; при позитивній оцінці за модульний цикл і виконанні всіх запланованих видів навчальної роботи підвищення рейтингового балу шляхом перескладання будь-якої складової навчальної роботи не здійснюється.

Підсумкове семестрове оцінювання навчальної роботи студента та умови допуску (недопуску) студента до підсумкового контролю:

Підсумкова семестрова оцінка за національною шкалою оцінювання та європейською шкалою оцінювання ECTS відповідно до накопичених рейтингових балів визначається із таких співвідношень:

СУМА БАЛІВ	ОЦІНКА ECTS	ОЦІНКА ЗА НАЦІОНАЛЬНОЮ ШКАЛОЮ
		диференційований залік
90-100	A	відмінно
82-89	B	добре
74-81	C	
64-73	D	задовільно
60-63	E	
35-59	FX	незадовільно
1-34	F	

При отриманні підсумкової семестрової оцінки за накопиченими рейтинговими балами поточного контролю “FX” студент має право на дворазову спробу отримання позитивної оцінки на заході підсумкового семестрового контролю (перше перескладання викладачеві, друге – комісії).

При отриманні підсумкової семестрової оцінки за накопиченими рейтинговими балами поточного контролю “F” студент не допускається до заходу підсумкового семестрового контролю, вважається таким, що має академічну заборгованість з навчальної дисципліни, і представляється деканатом до відрахування (крім випадків продовження деканатом ліквідації академічної заборгованості за наявності документально підтверджених поважних причин неуспішності студента).

Лектор потоку _____
(підпис)

_____ Сахно П.І.
(Ініціали, Прізвище)

Завідувач кафедри _____
(підпис)

_____ Світайло Н.Д.
(Ініціали, Прізвище)

« _____ » _____ 2017 р.